

Životopis Rudolfa Steinera

Rodiče Rudolfa Steinera, Johann Steiner a jeho žena Franziska rozená Blieová, byli němečtí Rakušané z dolnorakouského Waldviertelu, severně od Dunaje. V době jejich svatby dostal otec místo v malé obci Kraljevec na maďarsko-chorvatské hranici. Vesnice patřila tenkrát k Uhrám a dnes leží v severním cípu Chorvatska. Zde se Steiner 27. února 1861 narodil „Tak se stalo, že moje rodiště leží daleko od území, z něhož vlastně pocházím“.

Ředitelstvím Jižní dráhy byl Steinerův otec, jako přednosta stanice, mnohokrát překládán na jiná nádraží. V prostoru tratí této dráhy se odehrávalo Steinerovo mládí.

1863 - 1868 prožíval své rané dětství v Pottschachu na trati Semmering.

1868 - 1879 bydlela rodina v Neudórfu nad Litavou, východně od Vídeňského Nového Města v Burgenlandu (tenkrát ještě patřícímu k uherské části říše). V Neudórfu navštěvoval Steiner

1872 - 1879 reálku ve Vídeňském Novém Městě. Studium ukončil maturitou. Krása alpské krajiny, která ho v Pottschachu obklopovala a v Neudórfu mu ještě doznívala ve vzpomínkách, a technika provozu dráhy byly zážitky, které se mu hluboko vryly do jeho mladé paměti.

Již před osmým rokem života vnímal Steiner vedle vnějšího světa svět vnitřní a oba byly pro něj stejně reálné. „Rozlišoval jsem věci a bytosti, které člověk vidí, a takové, které nevidí“, „Ospravedlnění“ pro své vnitřní zážitky nacházel v geometrii, protože ta vyžaduje představy a myšlenky, které vycházejí zcela z vlastní duše. „Vím, že geometrie mi dala poprvé poznat štěstí“.

Aby svému synovi umožnil studium ve Vídni, dal se otec přeložit do Inzersdorfu v blízkosti Vídně.

1879 - 1890 studijní léta ve Vídni.

Při jízdách drahou do Vídně se Steiner seznámil s bylinkářem Felixem Koguzkim: „S ním bylo možno mluvit o duchovním světě jako s někým, kdo s tím měl zkušenosti“. Tento muž se stal Steinerovi později předlohou pro postavu Felixe Baldeho v mysterijních dramatech.

Steiner začal nejprve studovat na Vysoké škole technické ve Vídni. Hlavními obory byly matematika, přírodopis, chemie, fyzika. Potřeba ujasnit si vztah mezi nitrem a vnějškem, duchem a přírodou ho stále více přiváděla k filosofii, jejíž přednášky navštěvoval na vídeňské universitě.

Germanista Karl Julius Schröer ho uvedl do světa Goethova. Přitom se Steiner zajímal především o Goethovu přírodní vědu.

Peníze si musel vydělávat doučováním. Protože vyučoval i latině a řečtině, mohl si Steiner získat autodidaktickou cestou i gymnaziální vzdělání. Po více let byl domácím

učitelem v rodině Spechtových: „Tato výchovatelská úloha se pro mne stala bohatým zdrojem učení“.

1883 -1897 byl Steiner vydavatelem Goethových přírodovědných spisů v edici Josefa Kurschnera „Německá národní literatura“. Z uvažování o rázu Goethových duchovních projevů během práce na prvním svazku vznikla 1896 kniha Základní rysy teorie poznání Goethova světového názoru.

Výsledky Steinerovy práce, které ho představily světu jako znalce Goetha, doporučily ho pro další úkoly. 1890 - 1897 byl jako spolupracovník Goethova a Schillerova archivu ve Výmaru vydavatelem Goethových přírodovědeckých spisů v tzv. Sophien-Ausgabe.

1891 promoval v Rostocku s disertací „Základní otázka teorie poznání se zvláštním zřetelem k Fichtovu Vědosloví“ na doktora filosofie.

1892 vyšla tato práce, poněkud rozšířená, pod názvem Pravda a věda v knižní podobě.

Koronou a závěrem Steinerových snah v oblasti teorie poznání byla 1894 Filosofie svobody. Tím, že se zabýval myšlenkami Friedricha Nietzscheho a Ernsta Haeckela, byl Steinerův světový názor, vyjádřený v této knize, vystaven tvrdé zkoušce, Steiner se dostal do životní krize, kterou popsal slovy: „Tenkrát, kolem roku 1898, měla být moje duše se svým čistě etickým individualismem stržena do jakési propasti. Tento etický individualismus se měl stát z něčeho čistě-lidsky niterného něčím vnějším. Esoterní mělo být odvedeno do exotemího“. Během této zkoušky, která trvala několik let, dostal se Steiner i do jistého odstupu od křesťanství.

1897 - 1900 První berlínská léta. Jako jeho vnitřní situace byly pohnuté i životní okolnosti, do kterých Steiner vstoupil, když přesídlil do Berlína. Navštěvoval kruhy bohémy, do nichž patřili literáti jako Otto Erich Hartleben, Peter Hille a Ludwig Jacobowski. Posledně jmenovaný byl zakladatelem družného společenství „Die Kommenden“ (Přicházející). Zcela jiné bylo prostředí na Škole pro vzdělávání dělníků, založené Wilhelmem Liebknecem, na níž Steiner vyučoval. Zde měl před sebou vědy-chtivé muže a ženy z dělnického stavu, kteří se chtěli dále vzdělávat ve večerních kurzech.

Kolem roku **1900** měl Steiner zážitek, podobný do jisté míry zážitku apoštola Pavla u Damašku, který ukončil zmíněnou krizi a znamenal obrat v životě: „U mého duševního vývoje šlo o to, že jsem stanul duchovně před mystériem Golgoty v nejvnitřnější, nejvážnější slavnosti poznání“. Od této chvíle si byl Steiner vědom, aniž by to byl výslovně vyjádřil, že je jeho posláním působit jako učitel esoterně prohloubeného a obnoveného křesťanství.

Přednášky s křesťanskou tematikou v domě hraběte Brockdorffa v Berlíně byly svědectvím o uskutečněném obratu. Oba zimní přednáškové cykly, konané v tomto theosofickém kruhu, vyšly rovněž jako knihy:

- 1901 Mystika na úsvitu novodobého duchovního života a její poměr k modernímu světovému názoru

- 1902 Křesťanství jako mystická skutečnost a mystéria starověku.

Na těchto přednáškách se objevila jako posluchačka i Marie von Sivers, Steinerova pozdější žena.

1902 byl Steiner zvolen generálním sekretářem nově utvořené Německé sekce Theosofické společnosti. „Nikdo nemohl pochybovat o tom, že v Theosofické společnosti budu uvádět jen výsledky svého vlastního nadsmyslového bádání“, zdůraznil Steiner ve své autobiografii při zpětném pohledu na převzetí tohoto úřadu.

Takto započatá působnost pro duchovní vědu, nazvanou později anthroposofie, vyžadovala stále rozsáhlejší přednáškovou činnost. Steiner přednášel pro veřejnost i pro příslušníky hnutí, které vznikalo kolem něho ve všech velkých městech Německa a stále častěji také v zahraničí: ve Francii, Švýcarsku, Holandsku, Skandinávii, Rakousku, Anglii atd. K tomu se přidávaly umělecké aktivity. Steiner dával také stále více impulzů pro praktické využívání svých duchovnědných poznatků.

Celou jeho působnost lze nenásilně rozdělit do tří period po sedmi letech, s další fází, ukončenou Steinerovou smrtí. Periody se překrývají, ale lze je zřetelně rozeznat:

- **1902 - 1909** Steinerovo „theosofické období“, položení základů pro anthroposofii. Těžištěm jeho počátečního působení v této epoše byl Berlín, kde Steiner nadále bydlel.
- **1909 - 1916** Začátek uměleckých aktivit. Jejich centrem byl Mnichov. Až do vypuknutí první světové války si však Steiner podržel bydliště v Berlíně.
- **1916 - 1923** Doba realizace anthroposofie založením praktických pracovních odvětví a založením řady institucí. Středem Steinerovy působnosti se stávalo stále více Goetheanum, vznikající v Dornachu u Basileje ve Švýcarsku. Od roku 1914 do roku 1923 žil Steiner střídavě v Berlíně a v Domachu.
- **1923 - 1925** Poslední životní fáze, požár Goetheana a Vánoční sjezd znamenají hluboký zásah v životě Rudolfa Steinera. Od této doby se Steiner věnoval především obnově vnějších struktur, budování nových základů anthroposofie na vyšším stupni a jejímu rozšíření, jakož i konsolidaci toho, co tu bylo z dřívějšíka. Roku 1923 přesídlil z Berlína do Domachu.

Do těchto čtyř fází se začleňují tato data:

1902 vydání knihy Theosofie.

1904-5 uveřejnil Steiner ve svém časopise „Lucifer-Gnosis“ řadu článků k tématu „O poznávání vyšších světů“. Roku 1909 byla tato řada článků poprvé publikována jako kniha.

1908/1909/1910/1912 Přednáškové cykly o evangeliích: Janovo evangelium, Lukášovo evangelium, Matoušovo evangelium, Markovo evangelium.

1909 -1911 Anthroposofie - Psychosofie – Pneumosofie. V těchto třech na sebe navazujících krátkých přednáškových cyklech určil Steiner pozici své vlastní

duchovní vědy a ohraničil ji vůči theosofii. Poprvé v nich použil se zřetelným důrazem slova „anthroposofie“ pro vědecký světový názor, který hlásal.

1910 Tajná věda v nástinu.

1910 - 1913 vzniklo každým rokem jedno ze čtyř mysterijních dramát a bylo v Mnichově poprvé uvedeno. Začátek jevištního umění obnoveného anthroposofii.

1912 V Bottmingenu u Basileje: první kurz eurytmie, „zrození eurytmie“.

1912-13 Vyloučení z Theosofické společnosti a založení Anthroposofické společnosti. Steiner byl učitelem, nikoli však členem této první Anthroposofické společnosti.

1913, 20. září: Položení základního kamene pro Goetheanum v Dornachu. Stalo se střediskem Steinerovy působnosti, sídlem Vysoké školy, divadlem a místem pro pěstování umění, dnes (ve druhé stavbě) také sídlem (Všeobecné) Anthroposofické společnosti.

1914, 24. prosince: Uzavření sňatku s Marií von Sivers.

1917 - 1919 vyvinul Steiner ideu „trojčlennosti sociálního organismu“ a zasazoval se o ni nejprve při osobních setkáních a později v přednáškách a spisech.

1919 Začátek anthroposofické pedagogiky: základní pedagogické kurzy ve Stuttgartu, otevření Svobodné waldorfské školy Stuttgart.

1920 Duchovní věda a lékařství, první kurz pro lékaře a studenty medicíny. Položení základů anthroposofického lékařství.

1921 Založení Klinicko-terapeutického institutu Itou Wegmanovou v Arlesheimu u Domachu (dnes Klinika Ity Wegmanové). Ve spolupráci s touto první anthroposofickou lékařkou vyvinul Steiner na její klinice duchovědné léčebné metody a příslušné léky. Jako společná práce obou vyšla roku 1925, po Steinerově smrti, kniha Základy pro rozšíření léčebného umění podle duchovědných poznatků. Založení Weledy AG v Arlesheimu, Do roku 1924 měl podnik nejprve název ILAG (Internationale Laboratorien - AG).

1922 založení Obce křesťanů.

Silvestrovská noc 1922/23: Zničení prvního Goetheana požárem.

1923, 24. prosince až 1. ledna 1924: Vánoční sjezd v Dornachu. Steiner na něm převzal předsednictví nově založené (Všeobecné) Anthroposofické společnosti a vedení Vysoké školy. Průpověď základního kamene. Koncem ledna/začátkem února (po mnoha elementárních výkladech už od začátku své duchovědně-vědecké působnosti) přednesl Steiner před členy Společnosti ještě jednou „Úvod do anthroposofie“, z nových hledisek; dnes zveřejněno pod titulem „Anthroposofie. Shrnutí po 21 letech“.

Od prosince do dubna **1925**: Na pokračování uveřejňované (nedokončené) životopisné záznamy Běh mého života v týdeníku „Das Goetheanum“.

Od února (do dubna **1925**) vycházely v „Nachrichten for die Mitglieder der Anthroposophischen Gesellschaft (příloha týdeníku „Das Goetheanum“) Anthroposofické směrnice s příslušnými Dopisy členům . V nich i Steinerova závěrečná definice; „Anthroposofie je cesta poznání, která by chtěla vést ducha v bytosti člověka k duchu v kosmu“.

Červen: „Zemědělský kurz“ v Koberwitzu u Vratislavi (Wroclawi). Přednášky jsou nyní publikovány pod názvem „Duchovědné základy pro rozvoj zemědělství“. Položení základu pro biologicko-dynamickou zemědělskou metodu.

V „karmických přednáškách“ tohoto roku - v nynějším souborném vydání šest svazků pod názvem „Esoterní úvahy o karmických souvislostech“ - uváděl Steiner konkrétní údaje o dřívějších pozemských životech známých osobností a vyslovil se o karmických podmínkách anthroposofického hnutí.

V průběhu roku vypracoval Steiner model a plány pro druhé Goetheanum.

28. září: Poslední Steinerova přednáška. Nadále upoután na lůžko ve svém ateliéru v Truhlárně u Goetheana. S novou stavbou Goetheana bylo započato roku 1924.

1925, 30. března: Úmrtí Rudolfa Steinera v Dornachu.